

İŞLETMELERDE FİNANSAL SORUNLARIN TESPİTİ: ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİ ÖRNEĞİ¹

DETERMINATION OF FINANCIAL PROBLEMS IN BUSINESSES: EXAMPLE OF SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION CENTERS

Sema KARAL*, Tülay YEL**, Meziyet Sema ERDEM***

- * Bilim Uzmanı, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, sema.erden@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4712-3430
- ** Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İİBF., İşletme Bölümü, yel_t@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0699-8583
- *** Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İİBF., İşletme Bölümü, m_erdem1@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5689-9014

ÖZ

Bu çalışmada Orta Karadeniz Bölgesi'nde faaliyet gösteren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri özelinde işletmelerde finansal sorunların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen anket çalışması vasıtasıyla toplanan veriler, Açıklayıcı Faktör Analizine tabi tutulmuş, analiz sonucunda toplam varyansın %74'ünü açıklayan on adet faktör ve 30 adet değişken belirlenmiştir. Daha sonra demografik özellikler ile tespit edilen faktör grupları arasında herhangi bir ilişkinin mevcut olup olmadığını tespit etmek için ki-kare analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, belirlenen faktör grupları ile demografik özellikler arasında anlamlı ilişkilerin olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte kurumlardan çoğunluğunun finansman sorunu yaşadığı, yatırım indirimlerinin ve ödeneklerin ise yeterli gelmediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Sorunlar, KOBİ'ler, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri.

Jel Kodları: G31, G32, I22, M21, L84.

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the financial problems in the enterprises in the Special Education and Rehabilitation Centers operating in the Central Black Sea Region. The data obtained from the surveys were subjected to Explanatory Factor Analysis. As a result of factor analysis, ten factors and 30 variables explaining 74 % of the total variance were determined. Later, Ki-square analyzes were performed to determine whether there is any relationship between the demographic characteristics and the factor groups. According to the results, there are significant relationships between the determined factor groups and the demographic characteristics. However, it was found that most of the institutions experienced financing problems, investment discounts and allowances were not sufficient.

Keywords: Financial Problems, SMEs, Special Education and Rehabilitation Centers.

Jel Codes: G31, G32, I22, M21, L84.

¹ Bu çalışma Sema KARAL'ın Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2020 yılı Aralık ayında tamamlanmış olduğu "Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Finansal Sorunları: Orta Karadeniz Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinde kullanmak amacıyla yapmış olduğu anketlerden elde edilen verilerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

1. GİRİŞ

Faaliyet alanı özel eğitime muhtaç çocukların ve bireylerin, tanınması, yerleştirilmesi ve değerlendirilmesi olan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri, 2000 yılında kabul edilen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile 2000’li yılların başlarından itibaren Türkiye’nin her bir ilinde yoğun olarak kurulmaya başlanmıştır (Barut, 2011: 15). Bununla birlikte Türkiye de bu kurumların genellikle özel teşebbüs ile kurulan işletmeler şeklinde yapılandıkları görülmektedir. Bu nedenle Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri de, tüm işletmeler için geçerli olan başta finansal sorunlar olmak üzere, teknolojik sorunlar, yönetim ve organizasyon sorunları, bürokratik sorunlar, personel ve nitelikli eleman istihdamına ilişkin sorunlar gibi birçok sorun ile zaman zaman başa çıkmak zorunda kalabilmektedirler.

Her ne kadar devlet eliyle ödemeleri düzenli olarak yapılan kurumlar gibi görünseler de, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri için finansal sorunlar, tüm işletmelerde olduğu gibi, en önemli sorunlarından birini teşkil etmektedir. Bu kapsamda, öz sermaye yetersizliği, kredi temininin da yaşanan zorluklar ve kredi maliyetlerinin yüksekliği, alacakların tahsilinde karşılaşılan güçlükler, aşırı borçlanma yükü, düşük likidite sağlama, hizmet kapasitesinin verimsizliği, alternatif finansman kaynaklarından yararlanamama gibi bazı finansal sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler.

Bu çalışmada Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin finansal sorunlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Orta Karadeniz bölgesinde faaliyet gösteren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri ile gerçekleştirilen anket çalışması vasıtası ile araştırma verileri toplanmıştır. Elde edilen veriler Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)’ne tabi tutulmuş, böylece çalışma kapsamında bir ölçek geliştirme çalışması yapılmıştır. Daha sonra demografik özellikler ile araştırma kapsamında tespit edilen faktör grupları arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek için ki-kare analizleri gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın giriş bölümünden sonraki ilk kısmında Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri anlatılmış, çalışmanın ikinci kısmında ise bu kurumların yüz yüze kalabilecekleri finansal sorunlara değinilmiştir. Çalışmanın üçüncü kısmında kurumlarda finansal sorunların tespitine yönelik olarak gerçekleştirilen uygulama çalışmasına, dördüncü kısmında ise araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışmanın son kısmında ise araştırma sonuçları ortaya konularak, konu ile ilgili çıkarımları için öneriler geliştirilmiştir.

2. ÖZEL EĞİTİM KURUMLARI

Eğitim hakkı tüm bireylerin sahip olduğu, ulusal ve uluslararası yasal düzenlemelerle garanti altına alınmış temel bir haktır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948), Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme (1989), Birleşmiş Milletler Avrupa Sosyal Şartı (1961; 1996) ve Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme (2006) ile bütün çocukların eğitim haklarının cinsiyet, dil, din ve ırk ayrımı yapılmaksızın güvence altına alınması gerekliliği ortaya konulmuştur (Sart, 2016: 7). Anayasa’nın 42. Maddesinde “kimse eğitim hakkından mahrum bırakılamaz ve devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır” ibaresi yer almaktadır. Türkiye’de eğitim hususunda fırsat eşitliği esastır (Millî Eğitim Temel Kanunu-1739 8. Madde).

Özel eğitim; kendilerine has öğrenme ihtiyacı olan bireylere özel olarak hazırlanmış öğretim demektir (Algozzine ve Ysseldyke, 2006: 9). Daha ayrıntılı bir açıklama olarak özel eğitim, norm öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan bireylere (özel gereksinimli birey) sağlanan, bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen sistematik, planlı eğitim, öğretim ve değerlendirme hizmetlerinin

bütünüdür (Kırcaali ve İftar 1998: 3, Eripek, 2005: 17). Özel gereksinimli bireyler birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye'de de diğer çeşitli kurumlarla birlikte (normal okullarda, özel eğitim sınıflarında, gündüzlü okullar- iş okulları, yatılı okullar, ev veya hastane, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde) eğitim görmektedirler.

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği'ne göre; Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Özel Eğitim değerlendirme kurulları tarafından yapılan eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda destek eğitimine ihtiyacı olduğu belirlenen özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylere destek eğitimi hizmeti veren özel öğretim kurumlarıdır (ÖEKY madde 30). Bu kurumlardaki özel gereksinimli bireyler bireysel veya grup eğitimi alabilir, aynı zamanda rehabilitasyon veya terapi hizmetlerinden yararlanabilirler.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri tarafından sağlanması durumunda, devlet yetersizlikten etkilenmiş bireylere eğitim rehabilitasyon masrafları ödemektedir (Akçamete, 2008: 517; Vuran ve Ünlü, 2012: 61). Bu hizmetlerin haftada 2-3 saate kadar olan masraflarını devlet karşılamaktadır. Özel eğitim kurumları yönetmeliğine göre Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezine devam eden engelli bireylerin aylık destek eğitim giderleri, Maliye Bakanlığınca belirlenmektedir. Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten, kurumca engelli bireye bir ayda sekiz ders saati bireysel, dört ders saati grup eğitimi verilmesi şartıyla, kurumlara ödenmektedir (ÖEKY madde 31). Her ne kadar Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri devlet eliyle ödemeleri düzenli olarak yapılan kurumlar gibi görünseler de bu kurumlarda zaman zaman finansal sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bununla birlikte genel olarak KOBİ özellikleri taşımakta olan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin spesifik olarak finansal sorunlarını ortaya çıkarmaya yönelik Türkiye'de gerçekleştirilen çalışmaların sayısı literatürde azdır.

3. İŞLETMELERDE FİNANSAL SORUNLAR

Finansal sorunların tespiti ile alakalı olarak Türkiye'de gerçekleştirilen çalışmaların çoğunluğunun KOBİ'lerin finansal sorunları üzerine olduğu yapılan detaylı literatür taraması esnasında saptanmıştır.

KOBİ'ler, hukuki statüleri ne olursa olsun her türlü iktisadi ve ticari faaliyet için kurulmuş olan ve genel olarak, 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 125 Milyon TL'yi aşmayan işletmeler olarak tanımlanmaktadır. Mikro İşletmeler, Küçük İşletmeler Ve Orta Büyüklükteki İşletmeler olmak üzere üç temel grupta KOBİ'ler sınıflandırılmaktadırlar (Akbulak, 2022).

Tablo 1: KOBİ'lerin Sınıflandırılması

	Çalışan Sayısı	Yıllık Kazanç
Mikro İşletmeler	< 10	< 3 Milyon TL
Küçük İşletmeler	< 50	< 25 Milyon TL
Orta Büyüklükteki İşletmeler	< 250	< 125 Milyon TL

Ekonomik kalkınma, yapısal değişiklik ve teknolojik yeniliklere uyum gibi konularda önemli roller üstlenmekte olan KOBİ'ler, bölgesel gelişmişlik farklarının ortadan kaldırılması, mülklerin geniş bir alana yayılması, istihdam olanağı sağlanması ve demokratik bir yaşamın desteklenmesi için de oldukça önem taşımaktadırlar. KOBİ'ler, dünya genelinde ülke ekonomilerinin ve sosyal yapının temel taşları olmalarına rağmen, kurumsal olamamaktan kaynaklanan bazı sorunlar da yaşamaktadırlar (Müftüoğlu, 1991). Bu sorunların en önemlisini de zaman zaman karşı karşıya kaldıkları finansal sorunlar oluşturmaktadır.

KOBİ'lerde finansal sorunlar kuruluş sürecinde, öz sermaye yetersizliği olarak başlamakta, işletme sermayesi ve uygun dış kaynak bulamama, kredi sağlamada karşılaşılan sorunlar ve yüksek maliyetli krediler, teşviklerden ve sermaye piyasalarından sağladığı olanaklardan yeterince yararlanamama gibi etkenlerle devam etmektedir (İraz, 2005: 252). Aynı bir finansman bölümlerinin genellikle bulunmaması da finansal yönetimin etkin ve verimli bir şekilde KOBİ'lerde uygulanamamasına neden olmaktadır. Bu iç sorunların yanında kendi kontrolleri dışında oluşan, ekonomik istikrarsızlık, devlet teşvik politikası, siyasi istikrarsızlık ve bankacılık sisteminin daha çok büyük firmaların yönetiminde olması gibi olumsuz şartlardan da fazlasıyla etkilenmektedirler (Yörük ve Ban 2003: 22).

Türkiye'de KOBİ'ler, diğer ülkelere göre kredi hacminden daha az yararlanmaktadırlar. KOBİ'lerin bankacılık sisteminden kullandıkları kredilerin, toplam krediler içindeki payı çok fazla değildir. İşletme sahibinin işletmesiyle özdeşleşmesi ve bir kader birliğine girmiş olması, bu işletmelerin kredilendirilmesi şartlarında da etkisini göstermektedir. Nitekim kredilendirilirken, kredi verilen işletmenin performansı ve ödeme gücünden ziyade işletme sahibinin kişi olarak gösterebileceği teminatlara bakılmaktadır (Çetin, 1996: 165). Kar marjları düşük olan KOBİ'lerin gerek yatırım gerekse işletme sermayesi oluşturmada, genel banka sistemine ve kredilerine başvurduğu anda ortaya çıkan birtakım bürokratik uygulamalar, ödeyemeyeceği kadar yüksek faiz yükü ve zorlayıcı ödeme koşulları ile karşılaşabilmektedir. İşletmenin iflası durumunda işletme sahibi işletmesindeki varlıklara ilave olarak tüm kişisel varlığını da kaybetmek durumunda kalabilmektedir. Böylesi bir risk dolayısıyla işletme sahipleri, kredi almaktan çekinebilmektedirler (Kutlu ve Demirci, 2007). Bununla birlikte sermaye yoğunluğu ve otofinansman düzeyi bu işletmelerde düşük düzeylerde kalabilmektedir. KOBİ'lerin sermaye piyasalarından yararlanamamaları yalnızca menkul kıymet ihracı hususuyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda KOBİ'lerde risk sermayesi ve finansal kiralama gibi mali araçların kullanımının da fazla yaygınlaşmamasına neden olabilmektedir (Çetin, 1996: 166).

4. KONU İLE İLGİLİ LİTERATÜRDEKİ ÇALIŞMALAR

Finansal sorunların tespitine yönelik olarak yapılmış literatürdeki çalışmaların genellikle KOBİ'ler üzerine olduğu yapılan literatür taraması sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalardan Bayraktar ve Köse (2004) Zonguldak ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansal sorunlarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, KOBİ'lere uygulanan kredi faizlerinin yüksekliği ve verilen kredi karşılığı istenen garantiler gibi sorunlar nedeniyle bankalardan sağlanan kredilerin KOBİ'lerin ihtiyaçlarını karşılamakta yeterli olmadığı ya da bu işletmeler için yeni sorunlar yarattığını tespit etmişlerdir. Torlak ve Uçkun (2005) Eskişehir'deki KOBİ'lerin finansman sorunlarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında; KOBİ'lerin en ciddi sorunlarının nakit yaratamama, piyasa durgunluğu, rekabet güçlüğü, tam kapasite ile çalışamama ve kredi faizlerinin yüksekliği gibi hususlardan oluştuğu sonucuna ulaşmışlardır. Kutlu ve Demirci (2007) KOBİ'lerin yaşadığı finansal sorunların temelindeki dört ana neden olarak; ekonomideki istikrarsızlığı, bankacılık sisteminden kaynaklanan sorunları, teşvik politikalarındaki eksiklikleri ve KOBİ'lerin kendi içlerinden kaynaklanan yapısal sorunları belirtmişlerdir. KOBİ'lerin finansmanla ilgili yaşadıkları sıkıntıları ise kredibilite sorunları, öz kaynak yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar, fon elde etmedeki sorunlar, finansal yönetim yetersizliklerinden kaynaklanan sorunlar, alternatif finansman tekniklerinin yeterince kullanılmamasına ilişkin sorunlar olarak tespit etmişlerdir. Atay (2012) KOBİ'lerin en önemli finansal sorunlarının; öz kaynak yetersizliği, banka kredilerinin maliyetinin fazla olması, teminat yetersizliği, teşviklerdeki yetersizlik, nitelikli eleman eksikliği, finansal bilgi eksikliği, öz sermaye ve çalışma sermayesi eksikliği gibi hususlardan oluştuğunu tespit etmiştir. Balı ve Gümrükçü (2017), Trabzon'da gıda sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'ler ile finansal yönetim tekniklerinin uygulanma profilini belirlemek

amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında KOBİ'lerin öncelikli amaçlarının satışlarını artırmak olduğu ve bu amaç doğrultusunda işletmelerde finansal planlama yapılmakta olduğunu tespit etmişlerdir. Bununla birlikte ayrı bir finans departmanı olan işletmelerin finansal sorunlar ile karşılaşma sıklıklarının daha düşük olduğu ve işletmelerdeki çalışan sayıları arttıkça nakit, alacak ve stok yönetiminde finansal yöntemlere başvurma sıklıklarının arttığını tespit etmişlerdir. Demir, Aydın ve Sezgin (2019) Diyarbakır'daki KOBİ'lerin finansal sorunlarını, öz kaynak yetersizliği, yüksek faiz oranları, yüksek teminat miktarları ve prosedürlerin zorluğu olarak belirlemişlerdir. Yerdelen-Kaygın ve Yılmaz (2019) Kars'daki KOBİ'lerin finansal sorunlarını, hizmet ve ürünlerin fiyatlarının sürekli artması, yüksek oranlı faizler, değişken ve yüksek döviz kuru, yetersiz öz kaynak, prosedürlerin zorlayıcı olması, yüksek teminatlar, likidite sıkıntısı, verilen kredilerin ve çeşitlerinin azlığı ve yüksek personel giderleri olarak tespit etmişlerdir.

Türkiye'de Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin temel ve finansal sorunlarını ortaya çıkarmaya yönelik olarak gerçekleştirilmiş olan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bununla birlikte bu kurumlarla ilgili olarak yapılmış literatürde mevcut olan çalışmaların ise genellikle iktisadi açıdan kurumların sürdürülebilirlik durumlarını inceleyen il bazlı çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan, Akbulut ve Sancar (2014) Şanlıurfa'da faaliyet gösteren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin finansal sorunlarını ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, geneli limited şirket şeklinde yapılanmış olan kurumların büyük çoğunluğunun kuruluş aşamasında öz kaynak temin etme, hukuki problemler ve yer temini konularını da sıkıntı yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Buna ek olarak kurumlarda nakit girişlerinin devletin yapacağı ödemelere bağımlı olduğunu ve beklenen nakit girişlerinin gecikmesi veya gerçekleşmemesi durumlarında kurumların işletme sermayesi ihtiyaçlarının arttığı sonucunu tespit etmişlerdir. Ayrıca kurumların çoğunluğunun devletin öğrenci başına ödediği para miktarını yetersiz bulmakta olduğu ortaya çıkmıştır. Tokgöz (2007) Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin finansal yapılarını tespit etmek amacıyla yapmış olduğu çalışmada, finansal planlamayı olumsuz etkileyen faktörlerin başında devletin kuruma yapmış olduğu ödenekler deki aksaklıkların geldiğini tespit etmiştir. Bununla birlikte kurumların büyük çoğunluğunun devletin öğrenci başına ödediği miktarın yeterli olmadığını ve kurum sayısının artmasıyla kurum gelirlerinin azaldığı kanaatinde olduklarını ortaya çıkarmıştır. Korucu (2005) Türkiye'de Özel Eğitim ve Rehabilitasyon hizmetlerinde yaşanan sorunları tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, yönetim ile personel arasında güven sorunu yaşandığını, devletin her engelli çocuk için ödediği paranın kuruma ulaşmasındaki sıkıntılıların tükenmişlik sendromuna yol açtığı, yasal düzenlemelerdeki boşlukların, kişilerce kötü niyetli kullanılabilirdiği, denetim yapan kişilerin özel eğitimle ilgili alan bilgisi eksikliklerinin olduğu, kurumda çalışacak nitelikli elemanın azlığı ve ticari kaygılardan dolayı kurumların etik olmayan şekilde personel çalıştırabildiği sonuçlarını tespit etmişlerdir.

5. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİLER VE YÖNTEM

Türkiye'deki Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin finansal sorunlarını ortaya çıkarmaya yönelik olarak yapılan çalışmaların literatürde az sayıda olması, bu kurumların finansal durumlarının daha ayrıntılı ve daha geniş çaplı olarak araştırılması gerekmekte olduğu kanaatini oluşturmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri'nin finansal sorunlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan veriler, Orta Karadeniz bölgesi illerinden olan Samsun, Amasya, Tokat, Çorum ve Ordu illerinde 2019 yılında faaliyet gösteren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ile gerçekleştirilen anketler yolu ile elde edilmiştir. Toplam 105 adet kurum arasından 90 tanesine ulaşılmış, anketlere cevap veren 73 adet kurumun finansal bilgilerine sahip olan üst düzey yönetici ve/veya finansal açıdan sorumlu kişileri ile anketler yüz yüze uygulanarak

araştırma verileri toplanmıştır. Kurumların tatil günlerinin değişken olması, kurum yöneticilerinin yerlerinde bulunamaması, bazı ilçelere ulaşmanın zorluğu gibi etkenler evrenin tamamına ulaşılmasını engellemiştir. Belirtilen bu kısıtlara rağmen, yapılan alan araştırmasında evrenin çoğunluğuna (%69,52) ulaşılmıştır.

Araştırmada kullanılan anket formu literatürdeki çalışmalar incelenerek, Akbulut ve Sancar'ın (2014) çalışmalarında kullanmış oldukları anket formu ile Karacibioğlu'nun (2007) "Kobilerin Finansman Sorunları ve Çözüm Önerileri: Muğla Örneği" isimli yüksek lisans tezinde kullanmış olduğu ölçekten faydalanılarak yeniden oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formu, kurumların demografik özelliklerini, kurumların finansman sağlama yollarını ve kurumların finansal durumlarını tespit etmeyi amaçlayan soruları kapsayacak şekilde üç kısımdan oluşmaktadır. Anket formlarının ikinci kısmında yer alan sorular için 5'li Likert tipi ölçekten (5 Her zaman; 4 Sık Sık; 3 Ara Sıra; 2 Nadiren; 1 Hiç) yararlanılmıştır. Üçüncü kısımda yer alan sorular için ise 5'li Likert tipi ölçekten (5 Kesinlikle Katılıyorum; 4 Katılıyorum; 3 Kararsızım; 2 Katılmıyorum; 1 Kesinlikle Katılmıyorum) yararlanılmıştır.

Küçük örneklem için toplanan verilerin normal dağılım göstermeme durumu çok kolay ortaya çıkarılabilen bir durum değildir. Bununla beraber Shapiro-Wilk testi küçük örneklem (100'den küçük) için daha hassas sonuçlar verdiği için bu çalışmada tercih edilmiştir (Samuels and Marshall, 2015:3). Toplanan verilerin normal dağılım özelliği gösterdiği, yapılan Shapiro-Wilk testi sonucunda ($p=0,016>0,005$) tespit edilmiştir.

Araştırmada Açıklayıcı Faktör Analizi ile verilerin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılarak, bir ölçek geliştirme çalışması gerçekleştirilmiştir. Daha sonra demografik özellikler ile araştırma kapsamında tespit edilen faktör grupları arasında herhangi bir ilişkinin mevcut olup olmadığını tespit etmek için ki-kare analizleri gerçekleştirilmiştir.

6. ARAŞTIRMA BULGULARI

Elde edilen bulgular; kurumların demografik özelliklerine ilişkin bulgular, kurumların finansman sağlama yollarına ilişkin bulgular, kurumların finansal sorunlarına ilişkin bulgular, geçerlilik ve güvenilirlik analizi bulguları ve demografik özellikler ile faktörler arasındaki ki kare analizi bulguları olmak üzere beş başlık altında aşağıdaki kısımda raporlanmıştır.

6.1. Kurumların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Kurumların demografik özelliklerini ortaya çıkarmak amacıyla anket formlarında yer alan sorulara ankete katılanların vermiş oldukları cevaplar; kurumların kuruluş tarihleri, faaliyet gösterdikleri iller, çatısı altında barındırdıkları öğrenci sayıları ve istihdam ettikleri personel sayıları, hukuki yapıları ve ortaklık yapıları başlıkları kapsamında ele alınmıştır.

Ankete katılan kurumlardan 3 (%4,1)'ü 2000 yılı öncesi kurulmuş iken, 11 (%15,1)'i 2001-2005, 28 (%38,4)'i 2006-2010, 15 (%20,5)'i 2011-2015, 16 (%21,9)'sı 2016-2020 yılları arasında kurulmuştur. Kurumların genel olarak 2000 yılından sonra kuruldukları ve özellikle de 2006 yılı sonrasında bu tür kurumların sayısındaki artışın yüksek seviyelere ulaştığı gözlemlenmiştir. Kurumlardan 28 (%38,4)'i Samsun, 9 (%12,3)'ü Ordu, 14 (%19, 2)'ü Amasya, 13 (%17,8)'ü Tokat, 9 (%12,3)'ü Çorum illerinde faaliyet göstermekte olup, Orta Karadeniz Bölgesi'ndeki Özel Eğitim ve Rehabilitasyon kurumlarının büyük bir kısmının Samsun'da faaliyet göstermekte olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Ankete katılan kurumlardan 2 (%2,7)'sinde 50'den az öğrenci, 2 (%2,7)'sinde ise 400'den fazla öğrencinin eğitim-öğretim olanaklarından faydalanmakta oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte kurumlardan 10 (%13,7)'ünde 50-99 arası, 33 (%45,2)'ünde 100-199 arası,

26 (%35,62)'sın da 200-399 arası öğrencinin eğitim-öğretim olanaklarından faydalanmakta olduğu saptanmıştır. Genel itibarıyla bakıldığında ortalamada 100-400 öğrenciye bu kurumların eğitim ve öğretim hizmeti vermekte olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 2).

Tablo 2: Kurumların Demografik Özelliklerine İlişkin Sonuçlar

Kuruluş Tarihi	Frekans	%	İller	Frekans	%
2000 ve öncesi	3	4,1	Samsun	28	38,4
2001-2005 arası	11	15,1	Ordu	9	12,3
2006-2010 arası	28	38,4	Amasya	14	19,2
2011-2015 arası	15	20,5	Tokat	13	17,8
2016-2020 arası	16	21,9	Çorum	9	12,3
Toplam	73	100	Toplam	73	100
Öğrenci Sayısı	Frekans	%	Personel Sayısı	Frekans	%
50'den az	2	2,7	0-10 arası	5	6,8
50-99 arası	10	13,7	11-20 arası	36	49,3
100-199 arası	33	45,2	21-30 arası	23	31,5
200-399 arası	26	35,6	31-40 arası	7	9,6
400'den fazla	2	2,7	41 ve üstü	2	2,7
Toplam	73	100	Toplam	73	100
Hukuki Yapı	Frekans	%	Ortak Sayısı	Frekans	%
Şahıs Şirketi	29	39,7	Ortak yok	38	52,1
Anonim Şirket	2	2,7	2	22	30,1
Limited Şirket	37	50,7	3	9	12,3
İktisadi İşletme	2	2,7	4	3	4,1
Diğer	3	4,1	5 ve fazla	1	1,4
Toplam	73	100	Toplam	73	100

Ankete katılan kurumlardan 5 (%6,8)'inin 10'un altında, 2 (%2,7)'sinin ise 40'ın üzerinde eleman istihdam ettiği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte bu kurumlardan 36 (%49,3)'sının 11-20 arası, 23 (%31,5)'ünün 21-30 arası, 7 (%9,6)'sinin 31-40 arası personel istihdam ettiği tespit edilmiştir. Böylece araştırma kapsamına alınan kurumların ortalama 11 ila 30 arasında personel istihdam ettiği ortaya çıkmıştır (Tablo 2).

Kurumlardan 2 (%2,7)'sinin Anonim Şirket, 37 (%50,7)'sinin ise Limited Şirket şeklinde yapılandığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte kurumlardan 2 (%2,7)'sinin iktisadi işletme, 29 (%39,7)'unun Şahıs Şirketi, 3 (%4,1)'ünün ise diğer kuruluşlar olarak hukuki yapılarını belirttikleri ortaya çıkmıştır. Genel olarak bakıldığında kurumların hukuki yapılarının limited şirket ve şahıs şirketi şeklinde olduğu saptanmıştır.

Kurumlardan 38 (%52,1)'inin hiç ortağa sahip olmadıkları yani tek kişi tarafından işletilmekte oldukları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte kurumlardan 22 (%30,1)'sinin 2 ortaklı, 9 (%12,3)'ünün 3 ortaklı, 3 (%4,1)'ünün 4 ortaklı, 1 (%1,4)'inin 5 ve daha üstü ortaklı kurumlar oldukları ortaya çıkmıştır. Genel itibarıyla ele alındığında araştırmaya konu olan kurumların genelde tek kişi tarafından işletilmekte oldukları veya ortak sayısının ortalama 2 olduğu ortaya çıkmıştır.

6.2. Kurumların Finansman Sağlama Yollarına İlişkin Bulgular

Ankete katılanlara kurumlarında ihtiyaç duydukları finansmanı hangi yollarla sağladıkları sorulmuş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Ankete katılan kurumların %87,7'sinin öz kaynaklar ile finanse edildiği, %56,2'sinin ise banka kredileri ile finansman ihtiyaçlarını karşıladıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanlar içerisinde finansman ihtiyacını karşılarken düşük oranlarda da olsa %6,9'u çek ya da senet kullandıklarını, %6,9'u leasing aracını kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte finansman ihtiyacını ankete katılanların %12,3'ü gayrimenkul satışı ile %17,8'i gayri resmi piyasalardan borçlanarak karşıladıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılanlar içerisinde %32,8'i vergi

muafiyetlerinden yararlandıklarını, %20,5'i bankaların sağladığı KOBİ kredilerinden yararlandıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 3).

Tablo 3: Kurumların Finansman Sağlama Yollarına İlişkin Sonuçlar

	Hiç	Nadiren	Ara Sıra	Sık Sık	Her Zaman
Finansman sorunu yaşıyoruz.	%4,1	%23,3	%37	%30,1	%5,5
Finansman ihtiyacımızı öz kaynaklarla karşılarız.	%2,7	%9,6	%19,2	%46,6	%22
Finansman ihtiyacımızı banka kredisi ile karşılarız.	%19,2	%24,7	%32,9	%15,1	%8,2
Finansman ihtiyacımızı çek, senetle karşılarız.	%79,5	%16,7	%5,5	%0	%1,4
Finansman ihtiyacımızı gayrimenkul satışı ile karşılarız.	%76,7	%11	%12,3	%0	%0
Finansman ihtiyacımızı gayri resmi piyasalardan borçlanarak karşılarız.	%69,9	%12,3	%11,0	%2,7	%4,1
Sabit sermaye finansmanını Leasing ile karşılıyoruz.	%91,8	%1,4	%5,5	%1,4	%0
Vergi muafiyetlerinden yararlanıyoruz	%39,7	%27,4	%17,8	%6,8	%8,2
Bankaların sağladığı KOBİ kredilerinden yararlanabiliyoruz.	%64,4	%15,1	%15,1	%2,7	%2,7
SGK ödemeleri ile ilgili sorun yaşıyoruz	%39,7	%15,1	%26	%9,6	%9,6

Araştırmaya katılanlar içerisinde %45,2'sinin SGK ödemeleri ile ilgili sorunlar yaşadıklarını ve %72,6'sının finansman sorunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kurumlar, işletme kârını nasıl değerlendirdiklerine yönelik sorulan soruda; kârın %30,1'i elde edilen karı öz sermayeye eklediklerini, %28,8 'i ortaklara dağıttıklarını ve %13,7'si yeni yatırımlara yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların %24,7'si diğer seçeneğini işaretlemişler ve bu seçeneği işletleyen kurumların bir kısmı işletmenin henüz kâra geçmediğini belirtmişlerdir (Tablo 3).

6.3. Kurumların Finansal Sorunlarına İlişkin Bulgular

Ankete katılanlara, kurumların %72,6'sı özkaynak yetersizliğini, %67,1'i finansal yönetimdeki yetersizlikleri, %68,4'ü ödeneklerin zamanında verilmemesini, %95,9'u ulaşım için ek ödenek verilmemesini, %87,7'si ödeneklerin yetersiz olmasını, %89'u enflasyonun öz sermayeyi eritmesini, %64,4'ü kredi bulmada güçlük yaşanmasını, %76,7'si işletme sermayesi yetersizliğini vermişlerdir. Ayrıca katılımcılardan %50,7'si ortak sayısının fazla olmasının, %87,7'si öğrenci sayısının yetersizliğinin, %79,4'ü özkaynak yaratamamanın, %86,3'ü nakit para sağlayamamanın %87,6'sı ekonomik istikrarsızlığın, %82,2'si diğer maliyetlerdeki artışların, %64,4'ü kredi bulamamanın, %52,1'i yatırımlarındaki artışların finansman sorunu yaşamalarına neden olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4).

Anket katılımcılarından %50,7'si devlet desteklerinden yeterince haberdar olduklarını, buna rağmen %86,3'ü yatırım indirimlerinin yetersizliğini, %50,7'si kuruma verilen kredi miktarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte %47,9'u teminat yetersizliği nedeniyle ve %68,5'i yüksek faiz oranları nedeniyle kredi bulmada güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. %64,4'ü kredi imkânları ve koşulları konusunda yeterince bilgili olduklarını, %56,1'i kredi ödeme sürelerinin yeterli olmadığını, %60,2'si öğrenci sayısına göre kurum sayısının fazla olduğunu, %71,2'si kurum açma şartlarının ağırlaştırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanlardan %46,6'sı yatırım kredilerinin, %74'ü devletin öğrenci başına ödediği miktarın, %35,6'sı devletin belirlemiş olduğu kurum açma şartlarının yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca %46,5'i kısa vadede yeteri kadar nakit fon yaratamadıklarını, %52'si yatırım kararlarının alınmasında teşviklerin rolünün olmadığını ifade etmişlerdir (Tablo4).

Tablo 4: Kurumların Finansal Sorunlarına İlişkin Sonuçlar

Kurumumuzda;	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Öz kaynak yetersizliği önemli sorun teşkil eder.	%35,6	%37	%13,7	%12,3	%1,4
Finansal yönetimdeki yetersizlikler sorun teşkil eder.	%30,1	%37	%16,7	%16,4	%2,7
Ulaşım için ek ödenek olmaması sorun teşkil eder.	%84,9	%11	%0	%1,4	%2,7
Ödeneklerin zamanında ödenmemesi sorun teşkil eder.	%47,9	%20,5	%5,5	%17,8	%8,2
Ödeneklerin yetersiz olması önemli sorun teşkil eder.	%65,8	%22	%2,7	%5,5	%4,1
Enflasyon önemli sorun teşkil eder.	%54,8	%34,2	%5,5	%1,4	%4,1
Kredi bulamama önemli sorun teşkil eder.	%31,5	33%	%9,6	%22	%4,1
İşletme sermayesi yetersizliği önemli sorun teşkil eder.	%34,2	%42,5	%8,2	%11	%4,1
Ortak sayısının fazla olması finansal sorunlara neden olur.	%27,4	%23,3	%23,3	13,7	%12
Öğrenci sayısı yetersizliği finansal sorunlara neden olur.	%59	%28,8	%5,5	%2,7	%4,1
Öz kaynak yaratamama finansal sorunlara neden olur.	%34,2	%45,2	%6,8	%9,6	%4,1
Nakit para sağlayamama finansal sorunlara neden olur.	%32	%53,4	%8,2	%4,1	%1,4
Ekonomik istikrarsızlık finansal sorunlara neden olur.	%43,8	%43,8	%9,6	%2,7	%0
Diğer maliyetlerdeki artışlar finansal sorunlara neden olur.	%43,8	%38,4	%13,7	%1,4	%2,7
Kredi bulamama finansal sorunlara neden olur.	%22	%42,5	%9,6	%15,1	%11
Yatırımlarımızdaki artışlar finansal sorunlara neden olur.	%24,7	%27,4	%22	%19,2	%6,8
Devlet desteklerinden yeterince haberdarız.	%15,1	%35,6	%23,3	%16,4	%9,6
Yatırım indirimleri yetersiz kalmaktadır.	%43,8	%42,5	%9,6	%1,4	%2,7
Kurumumuza verilen kredi miktarı yetersizdir.	%28,8	%21,9	%30,1	%16,4	%2,7
Teminat yetersizliği nedeniyle kredi bulmada güçlük çekeriz	%17,8	%30,1	%11	%31,5	%9,6
Yüksek faiz oranları kredi bulmada güçlük çekeriz.	%37	%31,5	%16,4	%11	%4,1
Kredi imkân ve koşulları konusunda yeterince bilgimiz var.	%23,3	%41,1	%23,3	%8,2	%4,1
Kredi geri ödeme süreleri yeterli değildir.	%22	%34,2	%28,8	%9,6	%5,5
Öğrenci sayısına göre kurum sayısı fazladır.	%34,2	%26	%19,2	%8,2	%12
Kurum açma şartları ağırlaştırılmalıdır.	%45,2	%26	%15,1	%5,5	%8,2
Yatırım kredilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.	%4,1	%22	%27,4	%27,4	%19
Devletin öğrenci başına ödediği miktar yeterlidir.	9,6	%11	%5,5	%24,7	%49
Kısa vadede yeteri kadar nakit yaratabiliriz.	%9,6	%13,7	%30,1	%26	%21
Devletin belirlemiş olduğu kurum açma şartları yeterlidir.	%24,7	%22	%17,8	%22	%14
Yatırım kararınızın alınmasında teşviklerin rolü vardır.	%13,7	%11	%23,3	%17,8	%34

6.4. Geçerlilik Güvenilirlik Analizi Bulguları

Araştırmada anket sorularının ölçmeyi hedeflediği değişkenlerin kendi aralarında sınıflandırmasını yapmak amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir. Faktör analizi için ilk yapılması gereken veri setinin yeterliliğinin araştırılmasıdır. Veri setinin yeterliliği Kaiser–Mayer–Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ile belirlenmektedir. Söz konusu teste göre örnek yeterliliğinin kabul edilmesi için KMO değerinin 0,5’den büyük olması gerekmektedir (Ustasüleyman, 2008:166). Diğer bir ifadeyle, genellikle KMO oranının 0,90 olması olağan üstü, 0,80 oldukça iyi, 0,70 ortalama ve 0,60 kabul edilebilir olarak ifade edilmektedir (Ustasüleyman ve Çankaya, 2009:283). Ankette yer alan sorular için yapılan faktör analizinde KMO oranı 0,697 (%1 anlamlılık düzeyi ile) olarak bulunmuş ve örneklem büyüklüğünün faktör analizi için kabul edilebilir düzeyde olduğuna karar verilmiştir. Bununla birlikte sıfır hipotezinin reddedilmesi, veri grubunun faktör analizi için uygun olduğuna işaret etmektedir (Dziuban ve Shirkey, 1974).

Tablo 5. Faktör Analizi Sonuçlarına Göre Değişkenler ve Faktörler

Değişkenler	Faktörler									
	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10
İşletme sermayesi yetersizliği sorun teşkil eder.	,83									
Özkaynak yaratamama sorunlara neden olur.	,77									
Ortak sayısının fazlalığı finansal sorunlara neden olur.	,71									
Öğrenci sayısı yetersizliği finansal soruna neden olur.	,64									
Nakit yaratamama finansal sorunlara neden olur.	,61									
Öz kaynak yetersizliği sorun teşkil eder.		,82								
Kredi bulmada güçlük çekeriz		,72								
Finansal yönetimdeki yetersizlikler sorun yaratır.		,64								
Faiz oranlarının yüksek olması sorun teşkil eder.		,55								
Kurumumuzda kredi bulamamak önemli sorundur.		,46								
Yatırım indirimleri yetersiz gelmektedir.			,78							
Ödeneklerin zamanında ödenmemesi sorun yaratır.			,69							
Kurum açma şartları ağırlaştırılmalıdır.			,56							
Ulaşım için ek ödenek olmaması önemli sorundur.			,45							
Kurumumuza verilen kredi miktarı yeterlidir.				,77						
Kredi geri ödeme süreleri yeterli değildir.				,67						
Kredi bulamama finansal sorunlara neden olur.				,51						
Yatırımların artışı finansman sorunlarına neden olur.				,50						
Ödenekler yetersiz gelmektedir.					,78					
Kredi imkan, koşulları hakkında yeterince bilgimiz var.					,66					
Enflasyonun özsermayeyi eritmesi önemli sorundur.					,54					
Yatırım kararlarımızın alınmasında teşviklerin rolü vardır.						,81				
Devletin öğrenci başına ödediği miktar yeterlidir.						,79				
Öğrenci sayısına göre kurum sayısı fazladır.							,84			
Diğer maliyetlerdeki artış finansman sorunu yaratır.							,47			
Yüksek enflasyon ve finansal istikrarsızlık finansman sorunu yaşamamıza neden olur.							,45			
Devlet ödemeleri zamanında yerine getirmektedir.								,86		
Yatırım kredilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.									,75	
Devlet desteklerinden yeterince haberdarız.									,67	
Devletin belirlemiş olduğu kurum açma şartları yeterlidir.										,88
Değişken Sayısı	5	5	4	4	3	2	3	1	2	1
Ortalamalar	7,7	3,0	2,1	1,8	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2	1,1
Standart Sapmalar	5,1	3,2	2,6	2,5	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0	1,9
Toplam açıklanan Varyans	26	10	7	6	5	5	4	4	4	4
Kümülatif Açıklanan Varyans	26	36	43	49	53	58	62	66	70	74
Cronbach Alfa Katsayıları	0,85	0,76	0,68	0,67	0,50	0,63	0,58	-	0,43	-
Ölçeğin Toplam Cronbach Alfası	0,787									
Kaiser-Mayer Olkin(KMO) örneklem yeterliliği	0,697									
Bartlett Testi (Bartlett's Ki-kare) X2 =1073,27 df:435 p:0,00										

Araştırmada kullanılan 31 maddenin tümünün de değerleri 0,4'ten büyük çıktığı için maddelerin tümünün kalitesinin de yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bir sonraki aşamada temel bileşenler analizi ve Varimax dikey döndürme tekniği kullanılarak faktörlerin indirgenmesi sağlanmıştır. Faktörler arasından faktör yükleri 0,45 üzerinde olanlar seçilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre öz değerleri 1'in üzerinde olan ve toplam varyansın %74'ünü açıklayan 10 faktör ve 30 değişken tespit edilmiştir.

Faktörler, içerdiği ifadelerin faktör yüklerinin büyüklüğü ve anlamları dikkate alınarak isimlendirilmişlerdir. Bu kapsamda Faktör 1 (F1), diğer faktörlerden bağımsız olarak tek başına toplam varyansın en büyük kısmını %26'sını açıklayabilmekte ve "finansal sorunların birinci derece kaynakları" ile ilgili değişkenleri içermektedir. Faktör 2 (F2), ilk faktörden bağımsız bir biçimde toplam varyansın %10, 'unu açıklamakta ve "kredi bulma" ile ilgili değişkenleri içermektedir. Faktör 3 (F3) ilk iki faktörden bağımsız bir biçimde toplam

varyansın %7'sini açıklamakta ve “devlet destekleri” ile ilgili değişkenleri içermektedir. Faktör 4 (F4) ilk üç faktörden bağımsız bir biçimde toplam varyansın %6'sını açıklamakta ve “kredi koşullarına” ilişkin değişkenleri içermektedir. Faktör 5 (F5) ilk dört faktörden bağımsız bir biçimde toplam varyansın %5'ini açıklamakta ve “ekonomik koşullar ve istikrara” ilişkin değişkenleri içermektedir. Faktör 6 (F6) ilk beş faktörden bağımsız bir biçimde toplam varyansın %5'ini açıklamakta ve “teşvik ve ödeneklere” ilişkin değişkenleri içermektedir. Faktör 7 (F7) ilk altı faktörden bağımsız bir biçimde toplam varyansın %4'ünü açıklamakta ve “diğer maliyetlerle” ilişkin değişkenleri içermektedir. Faktör 8 (F8) ilk yedi faktörden bağımsız bir biçimde toplam varyansın %4'sini açıklamakta ve “ödemelerin zamanın yerine getirilmesine” ilişkin değişkenleri içermektedir. Faktör 9 (F9) ilk sekiz faktörden bağımsız bir biçimde toplam varyansın %4'ünü açıklamakta ve “devlet destekleri hakkında bilgi sahibi olma durumuna” ilişkin değişkenleri içermektedir. Faktör 10 (F10) ilk dokuz faktörden bağımsız bir biçimde toplam varyansın %4'ünü açıklamakta ve “kurum açma şartlarının yeterliliğine” ilişkin değişkenleri içermektedir (Tablo 5).

Elde edilen sonuçların birbirleri ile tutarlılığını ve çalışmanın etkinliğini ölçmek için güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Değişkenlerin güvenilirlikleri Cronbach Alpha Katsayısı ile test edilmiştir. Çalışmada Ölçeğin Cronbach Alpha Katsayısı 0,787 olarak bulunmuştur. Bu katsayının 0.70 ve 1.00 değerleri arasında yer alması ölçeğin güvenilir olduğunu belirtmektedir. Güvenilir oldukları tespit edilen otuz adet değişken yukarıda bahsi geçen on adet faktör altında gruplandırılmıştır (Tablo 5).

6.5. Demografik Özellikler ile Faktörler Arasındaki Ki Kare Analizi Bulguları

Orta Karadeniz Bölgesi'nde faaliyet gösteren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin finansal sorunlarını ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen anketlerdeki demografik özellikler ve değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için Ki-Kare Analizleri gerçekleştirilmiştir. Ki-kare analizleri %10 anlamlılık düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar aşağıdaki tablolarda (Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8) sunulmuştur.

Kurumların kuruluş yılları ile; F1 ve F2 kapsamında yer alan “Ortak sayısının fazla olması finansal sorunlara neden olur” (Ki kare: 32,83: p:0,00), “Öz kaynak yetersizliği önemli sorun teşkil eder” (Ki kare: 67,59: p:0,00), “Teminat yetersizliği nedeniyle kredi bulmada güçlük çekeriz” (Ki kare: 59,32: p:0,00), “Finansal yönetimdeki yetersizlikler sorun teşkil eder” (Ki kare: 52,30: p:0,00), “Yüksek faiz oranları nedeniyle kredi bulmada güçlük çekeriz” (Ki kare: 56,42: p:0,00), “Kurumumuzda kredi bulamamak önemli sorun teşkil eder” (Ki kare: 33,11: p:0,00) görüşleri arasında %1, düzeylerinde istatistiksel bakımdan anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır (Tablo 6).

Kurumların kuruluş yılları ile; F3, F4, F5, F6 kapsamında yer alan, “Yatırım indirimleri yetersiz gelmektedir” (Ki kare: 40,51: p:0,00), “Kurum açma şartları ağırlaştırılmalıdır” (Ki kare: 41,76: p:0,00), “Ulaşım için ek ödenek olmaması önemli bir sorundur” (Ki kare: 23,59: p:0,02), “Kurumumuza verilen kredi miktarı yeterlidir” (Ki kare: 68,03: p:0,00), “Kredi geri ödeme süreleri yeterli değildir” (Ki kare: 55,15: p:0,00), “Yatırımların artışı finansman sorunu yaşamamıza neden olur.” (Ki kare: 51,10: p:0,00), “Kredi imkânları ve koşulları hakkında yeterince bilgimiz var” (Ki kare: 45,36: p:0,00), “Enflasyonun özsermayeyi eritmesi önemli sorun teşkil eder” (Ki kare: 55,28: p:0,00), “Yatırım kararlarımızın alınmasında teşviklerin rolü vardır” (Ki kare: 70,00: p:0,00), “Devletin öğrenci başına ödediği miktar yeterlidir” (Ki kare: 45,19: p:0,00) görüşleri arasında %1, düzeylerinde istatistiksel bakımdan anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Kuruluş Yılları ile Değişkenler Arasındaki Ki Kare Analiz Sonuçları

F		Pearson Ki Kare Değeri	Olasılık Değeri	Sonuç
1	İşletme sermayesi yetersizliği sorun teşkil eder.	19,46	,24	Red
	Özkaynak yaratamama sorunlara neden olur.	21,97	,14	Red
	Ortak sayısının fazlalığı finansal sorunlara neden olur.	32,83	,00	Kabul
	Öğrenci sayısı yetersizliği finansal soruna neden olur.	11,51	,77	Red
	Nakit yaratamama finansal sorunlara neden olur.	17,27	,36	Red
2	Öz kaynak yetersizliği sorun teşkil eder.	67,59	,00	Kabul
	Kredi bulmada güçlük çekeriz	59,32	,00	Kabul
	Finansal yönetimdeki yetersizlikler sorun yaratır.	52,30	,00	Kabul
	Faiz oranlarının yüksek olması sorun teşkil eder.	56,42	,00	Kabul
	Kurumumuzda kredi bulamamak önemli sorundur.	33,11	,00	Kabul
3	Yatırım indirimleri yetersiz gelmektedir.	40,51	,00	Kabul
	Ödeneklerin zamanında ödenmemesi sorun yaratır.	14,98	,54	Red
	Kurum açma şartları ağırlaştırılmalıdır.	41,76	,00	Kabul
	Ulaşım için ek ödenek olmaması önemli sorundur.	23,59	,01	Kabul
4	Kurumumuza verilen kredi miktarı yeterlidir.	68,03	,00	Kabul
	Kredi geri ödeme süreleri yeterli değildir.	55,15	,00	Kabul
	Kredi bulamama finansal sorunlara neden olur.	23,30	,10	Red
	Yatırımların artışı finansman sorunlarına neden olur.	51,10	,00	Kabul
5	Ödenekler yetersiz gelmektedir.	22,61	,12	Red
	Kredi imkan ve koşulları hakkında yeterince bilgimiz var.	45,36	,00	Kabul
	Enflasyonun özsermayeyi eritmesi önemli sorundur.	55,28	,00	Kabul
6	Yatırım kararlarımızın alınmasında teşviklerin rolü vardır.	70,00	,00	Kabul
	Devletin öğrenci başına ödediği miktar yeterlidir.	45,19	,00	Kabul
	Öğrenci sayısına göre kurum sayısı fazladır.	44,37	,00	Kabul
7	Diğer maliyetlerdeki artış finansman sorunu yaratır.	80,61	,00	Kabul
	Yüksek enflasyon ve finansal istikrarsızlık finansman sorunu yaşamamıza neden olur.	30,87	,00	Kabul
	Devlet ödemeleri zamanında yerine getirmektedir.	36,11	,00	Kabul
9	Yatırım kredilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.	22,66	,12	Red
	Devlet desteklerinden yeterince haberdarız.	41,95	,00	Kabul
10	Devletin belirlemiş olduğu kurum açma şartları yeterlidir.	41,12	,00	Kabul

Kurumların kuruluş yılları ile; F7, F8, F9, F10 kapsamında yer alan, “Öğrenci sayısına göre kurum sayısı fazladır” (Ki kare: 44,37: p:0,00), “Diğer maliyetlerdeki artış finansman sorununa neden olur” (Ki kare: 80,61: p:0,00), “Yüksek enflasyon ve finansal istikrarsızlık finansman sorunu yaşamamıza neden olur” (Ki kare: 30,87: p:0,00), “Devlet ödemeleri zamanında yerine getirmektedir” (Ki kare: 36,11: p:0,00), “Devlet desteklerinden yeterince haberdarız” (Ki kare: 41,95: p:0,00), “Devletin belirlemiş olduğu kurum açma şartları yeterlidir” (Ki kare: 41,12: p:0,00), görüşleri arasında istatistiksel bakımdan anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır (Tablo 6).

Kurumların faaliyet gösterdikleri iller ile; F1 ve F2 kapsamında yer alan “İşletme sermayesi yetersizliği sorun teşkil eder” (Ki kare: 35,41: p:0,00), “Özkaynak yaratamama finansal sorunlara neden olur” (Ki kare: 50,03: p:0,00), “Ortak sayısının fazla olması finansal sorunlara neden olur” (Ki kare: 45,56: p:0,00), “Öğrenci sayısı yetersizliği finansal sorunlara neden olur” (Ki kare: 67,28: p:0,00), “Nakit yaratamama finansal sorunlara neden olur” (Ki kare: 50,06: p:0,00), “Öz kaynak yetersizliği sorun teşkil eder” (Ki kare: 53,67: p:0,00), “Teminat yetersizliği nedeniyle kredi bulmada güçlük çekeriz” (Ki kare: 57,06: p:0,00), “Finansal yönetimdeki yetersizlikler sorun teşkil eder” (Ki kare: 39,46: p:0,00), “Yüksek faiz oranları sorun teşkil eder” (Ki kare: 50,50: p:0,00) “Kurumumuzda kredi bulamamak önemli sorun teşkil eder” (Ki kare: 50,02: p:0,00) görüşleri arasında istatistiksel bakımdan anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. Faaliyet Gösterilen İller ile Değişkenler Arasındaki Ki Kare Sonuçları

F		Pearson Ki Kare Değeri	Olasılık Değeri	Sonuç
1	İşletme sermayesi yetersizliği sorun teşkil eder.	35,41	,00	Kabul
	Özkaynak yaratamama sorunlara neden olur.	50,03	,00	Kabul
	Ortak sayısının fazlalığı finansal sorunlara neden olur.	45,56	,00	Kabul
	Öğrenci sayısı yetersizliği finansal soruna neden olur.	67,28	,00	Kabul
	Nakit yaratamama finansal sorunlara neden olur.	50,06	,00	Kabul
2	Öz kaynak yetersizliği sorun teşkil eder.	53,67	,00	Kabul
	Kredi bulmada güçlük çekeriz	57,06	,00	Kabul
	Finansal yönetimdeki yetersizlikler sorun yaratır.	39,46	,00	Kabul
	Faiz oranlarının yüksek olması sorun teşkil eder.	50,50	,00	Kabul
	Kurumumuzda kredi bulamamak önemli sorundur.	50,02	,00	Kabul
3	Yatırım indirimleri yetersiz gelmektedir.	74,08	,00	Kabul
	Ödeneklerin zamanında ödenmemesi sorun yaratır.	44,77	,00	Kabul
	Kurum açma şartları ağırlaştırılmalıdır.	53,66	,00	Kabul
	Ulaşım için ek ödenek olmaması önemli sorundur.	49,60	,00	Kabul
4	Kurumumuza verilen kredi miktarı yeterlidir.	49,52	,00	Kabul
	Kredi geri ödeme süreleri yeterli değildir.	46,04	,00	Kabul
	Kredi bulamama finansal sorunlara neden olur.	38,18	,00	Kabul
	Yatırımların artışı finansman sorunlarına neden olur.	39,25	,00	Kabul
5	Ödenekler yetersiz gelmektedir.	48,08	,00	Kabul
	Kredi imkân ve koşulları hakkında yeterince bilgimiz var.	22,73	,12	Red
	Enflasyonun özsermayeyi eritmesi önemli sorundur.	46,43	,00	Kabul
6	Yatırım kararlarımızın alınmasında teşviklerin rolü vardır.	39,42	,00	Kabul
	Devletin öğrenci başına ödediği miktar yeterlidir.	39,58	,00	Kabul
7	Öğrenci sayısına göre kurum sayısı fazladır.	53,25	,00	Kabul
	Diğer maliyetlerdeki artış finansman sorunu yaratır.	32,81	,00	Kabul
	Yüksek enflasyon ve finansal istikrarsızlık finansman sorunu yaşamamıza neden olur.	16,79	,15	Red
8	Devlet ödemeleri zamanında yerine getirmektedir.	38,97	,00	Kabul
9	Yatırım kredilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.	28,30	,01	Kabul
	Devlet desteklerinden yeterince haberdarız.	40,13	,00	Kabul
10	Devletin belirlemiş olduğu kurum açma şartları yeterlidir.	48,66	,00	Kabul

Kurumların faaliyet gösterdikleri iller ile; F3, F4, F5, F6, F7, F8, F9, F10 kapsamında yer alan “Yatırım indirimleri yetersiz gelmektedir” (Ki kare: 74,08: p:0,00), “Ödeneklerin zamanında ödenmemesi sorun teşkil eder” (Ki kare: 44,77: p:0,00) “Kurum açma şartları ağırlaştırılmalıdır” (Ki kare: 53,66: p:0,00), “Ulaşım için ek ödenek olmaması önemli sorundur” (Ki kare: 49,60: p:0,00), “Kurumumuza verilen kredi miktarı yeterlidir” (Ki kare:49,52: p:0,00), “Kredi geri ödeme süreleri yeterli değildir” (Ki kare: 46,04: p:0,00), “Kredi bulamama finansal sorunlara neden olur” (Ki kare: 38,18: p:0,00), “Yatırımların artışı finansman sorunlara neden olur” (Ki kare: 39,25: p:0,00), “Ödenekler yetersiz gelmektedir” (Ki kare: 48,08: p:0,00), “Enflasyonun özsermayeyi eritmesi sorun teşkil eder” (Ki kare: 46,43: p:0,00), “Yatırım kararlarımızın alınmasında teşviklerin rolü vardır” (Ki kare: 39,42: p:0,00), “Devletin öğrenci başına ödediği miktar yeterlidir” (Ki kare: 39,58: p:0,00), “Öğrenci sayısına göre kurum sayısı fazladır” (Ki kare: 53,25: p:0,00), “Diğer maliyetlerdeki artış finansman sorununa neden olur” (Ki kare: 32,81: p:0,00), “Devlet ödemeleri zamanında yerine getirmektedir” (Ki kare: 38,97: p:0,02), “Devlet desteklerinden yeterince haberdarız” (Ki kare: 40,13: p:0,00), “Devletin belirlemiş olduğu kurum açma şartları yeterlidir” (Ki kare: 48,66: p:0,00) görüşleri arasında istatistiksel bakımdan anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır (Tablo 7).

Kurumların öğrenci sayıları ile; F1, F2 kapsamında yer alan “İşletme sermayesi yetersizliği sorun teşkil eder” (Ki kare: 26,45: p:0,00), “Özkaynak yaratamama finansal sorunlara neden olur” (Ki kare: 48,12: p:0,00), “Ortak sayısının fazla olması finansal sorunlara neden olur” (Ki kare: 45,56: p:0,00), “Öğrenci sayısı yetersizliği finansal sorunlara neden olur” (Ki kare:

67,28: p:0,00), “Nakit para sağlayamama finansal sorunlara neden olur” (Ki kare: 33,95: p:0,00), “Öz kaynak yetersizliği önemli sorun teşkil eder” (Ki kare: 23,49: p:0,02), “Teminat yetersizliği nedeniyle kredi bulmada güçlük çekeriz” (Ki kare: 39,83: p:0,00), “Finansal yönetimdeki yetersizlikler sorun teşkil eder” (Ki kare: 40,14: p:0,00), “Yüksek faiz oranları nedeniyle kredi bulmada güçlük çekeriz” (Ki kare: 19,42: p:0,07), “Kurumumuzda kredi bulamamak önemli sorun teşkil eder” (Ki kare: 29,85: p:0,00) görüşleri arasında istatistiksel bakımdan anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır (Tablo 8).

Tablo 8. Öğrenci Sayıları ile Değişkenler Arasındaki Ki Kare Analiz Sonuçları

F		Pearson Ki Kare Değeri	Olasılık Değeri	Sonuç
1	İşletme sermayesi yetersizliği sorun teşkil eder.	26,45	,00	Kabul
	Özkaynak yaratamama sorunlara neden olur.	48,12	,00	Kabul
	Ortak sayısının fazlalığı finansal sorunlara neden olur.	45,56	,00	Kabul
	Öğrenci sayısı yetersizliği finansal soruna neden olur.	67,28	,00	Kabul
	Nakit yaratamama finansal sorunlara neden olur.	33,95	,00	Kabul
2	Öz kaynak yetersizliği sorun teşkil eder.	23,49	,02	Kabul
	Kredi bulmada güçlük çekeriz	39,83	,00	Kabul
	Finansal yönetimdeki yetersizlikler sorun yaratır.	40,14	,00	Kabul
	Faiz oranlarının yüksek olması sorun teşkil eder.	19,47	,07	Kabul
	Kurumumuzda kredi bulamamak önemli sorundur.	29,85	,00	Kabul
3	Yatırım indirimleri yetersiz gelmektedir.	77,50	,00	Kabul
	Ödeneklerin zamanında ödenmemesi sorun yaratır.	18,08	,11	Red
	Kurum açma şartları ağırlaştırılmalıdır.	53,66	,00	Kabul
	Ulaşım için ek ödenek olmaması önemli sorundur.	9,91	,39	Red
4	Kurumumuza verilen kredi miktarı yeterlidir.	43,73	,00	Kabul
	Kredi geri ödeme süreleri yeterli değildir.	23,54	,02	Kabul
	Kredi bulamama finansal sorunlara neden olur.	19,40	,07	Kabul
	Yatırımların artışı finansman sorunlarına neden olur.	35,76	,00	Kabul
5	Ödenekler yetersiz gelmektedir.	21,72	,04	Kabul
	Kredi imkan ve koşulları hakkında yeterince bilgimiz var.	27,78	,00	Kabul
	Enflasyonun özsermayeyi eritmesi önemli sorundur.	20,61	,05	Kabul
6	Yatırım kararlarımızın alınmasında teşviklerin rolü vardır.	23,20	,02	Kabul
	Devletin öğrenci başına ödediği miktar yeterlidir.	24,39	,01	Kabul
7	Öğrenci sayısına göre kurum sayısı fazladır.	42,81	,00	Kabul
	Diğer maliyetlerdeki artış finansman sorunu yaratır.	19,37	,08	Kabul
	Yüksek enflasyon ve finansal istikrarsızlık finansman sorunu yaşamamıza neden olur.	19,10	,02	Kabul
8	Devlet ödemeleri zamanında yerine getirmektedir.	20,88	,05	Kabul
9	Yatırım kredilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz.	30,83	,00	Kabul
	Devlet desteklerinden yeterince haberdarız.	29,90	,00	Kabul
10	Devletin belirlemiş olduğu kurum açma şartları yeterlidir.	23,87	,02	Kabul

Kurumların öğrenci sayıları ile; F3, F4, F5, F6, F7, F8, F9, F10 kapsamında yer alan “Yatırım indirimleri yetersiz gelmektedir” (Ki kare: 77,50: p:0,00), “Kurum açma şartları ağırlaştırılmalıdır” (Ki kare: 53,66: p:0,00), “Kurumumuza verilen kredi miktarı yeterlidir” (Ki kare:43,73: p:0,00), “Kredi geri ödeme süreleri yeterli değildir” (Ki kare: 23,54: p:0,02), “Kredi bulamama finansal sorunlara neden olur” (Ki kare: 19,40,18: p:0,07), “Yatırımların artışı finansman sorunu yaşamamıza neden olur.” (Ki kare: 35,76: p:0,00), “Ödenekler yetersiz gelmektedir” (Ki kare: 21,72: p:0,04), “Kredi imkanları ve koşulları hakkında yeterince bilgimiz var” (Ki kare: 27,78: p:0,00), “Enflasyonun özsermayeyi eritmesi önemli sorun teşkil eder” (Ki kare: 20,61: p:0,05), “Yatırım kararlarımızın alınmasında teşviklerin rolü vardır” (Ki kare: 23,20: p:0,02), “Devletin öğrenci başına ödediği miktar yeterlidir” (Ki kare: 24,39: p:0,01), “Öğrenci sayısına göre kurum sayısı fazladır” (Ki kare: 42,81: p:0,00), “Diğer maliyetlerdeki artış finansman sorununa neden olur” (Ki kare: 19,37: p:0,08) görüşü arasında %10, “Yüksek enflasyon ve finansal istikrarsızlık finansman sorunu yaşamamıza neden olur” (Ki kare: 19,10: p:0,02) görüşü arasında %5, “Devlet ödemeleri zamanında

yerine getirmektedir” (Ki kare: 20,88 p:0,05) görüşü arasında %5, “Yatırım kredilerinin yeterli olduğunu düşünüyoruz” (Ki kare: 30,83 p:0,005) görüşü arasında %1, “Devlet desteklerinden yeterince haberdarız” (Ki kare: 29,20: p:0,00) görüşü arasında %1, “Devletin belirlemiş olduğu kurum açma şartları yeterlidir” (Ki kare: 23,87: p:0,02) görüşleri arasında istatistiksel bakımdan anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır (Tablo 8).

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de genellikle özel teşebbüs ile kurulan ve Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) şeklinde yapılandıkları görülen Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri’nin finansal sorunlarının tespit edilmesi bu çalışmada amaçlanmıştır. Bu amaçla Orta Karadeniz bölgesinde yer alan Samsun, Amasya, Tokat, Çorum ve Ordu illerinde faaliyet gösteren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri ile gerçekleştirilen anketler yolu ile araştırma verileri elde edilmiştir. Veriler Açımlayıcı Faktör Analizine tabi tutulmuş, analiz sonucunda toplam varyansın %74’ünü açıklayan on adet faktör ve 30 adet değişken belirlenmiştir. Bu faktörler,

- F1: Finansal Sorunların Birinci Derece Kaynakları ile İlgili Faktörler
- F2: Kredi Temini ile İlgili Faktörler
- F3: Devlet Destekleri ile İlgili Faktörler
- F4: Kredi Koşulları ile İlgili Faktörler
- F5: Ekonomik Koşullar ve İstikrar ile İlgili Faktörler
- F6: Teşvik ve Ödenekler ile İlgili Faktörler
- F7: Diğer Maliyetlerle ile İlgili Faktörler
- F8: Ödemelerin Zamanında Yerine Getirilmesi ile İlgili Faktörler
- F9: Devlet Destekleri Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu
- F10: Kurum Açma Şartlarının Yeterliliği ile İlgili Faktörler

Orta Karadeniz Bölgesi’nde faaliyet gösteren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin 2000’li yıllarda ortaya çıkmaya başladıkları, özellikle de 2006 yılı sonrasında bu kurumların sayılarının dikkate değer şekilde arttığı araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu kurumların hukuki yapılarının genellikle Limited Şirket şeklinde olduğu ve büyük çoğunluğunun Samsun’da faaliyet gösterdikleri belirlenmiştir. Bu kurumlarda öğrenci sayılarının ortalama olarak 100 ile 400 arasında olduğu, personel sayılarının ise 11 ile 30 arasında değiştiği saptanmıştır. Araştırmaya konu olan kurumların genellikle özkaynaklarla finanse edildikleri, bununla birlikte çok azının KOBİ’ler için sağlanan vergi muafiyetlerinden ve bankaların sağladığı KOBİ kredilerinden yararlandıkları ortaya çıkmıştır. Bu kurumlarda işletme sermayesinin genellikle yetersiz olduğu, bu işletmeler için planlanan devlet ödeneklerinin ve yatırım indirimlerinin yeterli gelmediği, bununla birlikte mevcut ödeneklerinde devlet tarafından zamanında verilmemesinden kaynaklanan bazı finansal sıkıntılarla da yüz yüze kaldıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu kurumların faiz oranlarının yüksekliği ve teminat yetersizliği nedeni ile kredi bulmada güçlük yaşadıkları, bununla birlikte diğer maliyetlerdeki artışların da finansal planlamayı olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır. Öğrenci sayısına göre kurum sayısının fazla olması, diğer bir ifade ile öğrenci sayısındaki yetersizliğin işletme gelirlerini olumsuz yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu kurumlarda devletin öğrenci başına ödediği saatlik ödemenin miktarının yeterli olmadığı da anketler sonucunda ortaya çıkmıştır. Kurumların kısa vadede yeteri kadar nakit fon yaratamadıkları, devletin belirlemiş olduğu kurum açma şartlarının da yeterli olmadığı, ayrıca yatırım kararlarının alınmasında teşviklerin rolünün bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

Her ne kadar araştırmaya konu olan kurumların en somut finansal problemi finansman sağlamakla ilgili gibi görünse de, doğru uygulanmayan bir finans yönetimi finansman

problemi çözüle bile işletmenin bulduğu kaynağı kâra dönüştürmek için nasıl kullanacağına ve elde edilen kârın nasıl değerlendirileceğine kadarki geniş yelpazedeki bütün kararlarda hatalar yapmasına sebep olacaktır. Bu durum ise mikro ölçekteki sorunları sürekli olarak ileriye taşıyacaktır. Bu sebeple bu kurumlarda karşılaşılan kronik finansal sorunların üstesinden gelinebilmesi için finansal yönetim bilincinin doğru yerleştirilmesi ve finansal yönetimin doğru uygulanması gerekmektedir. Bununla birlikte ekonomik koşullar ve enflasyondaki değişimler dikkate alınarak, bu kurumlara için devletin sağladığı öğrenci başına ödeneklerde iyileştirmeler yapılması, ulaşım ve servis imkânı sağlayan kurumlar için devletin ek ödenekler sağlaması ve bu kurumlara düşük maliyetli ve daha iyi koşullarda kredilerin sağlanması gerekmektedir. Bu konuda en büyük görev de devlete düşmektedir. Finansman kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmaması, hükümet tarafından doğru stratejinin izlenmesine rağmen problemin giderilememesine sebep olacaktır. Bu durum göz önüne alınarak, kurum açma koşullarının tekrar gözden geçirilerek, mevcut kurumların iyileştirilmesi için teşvik ve denetimlerin artırılması gerekmektedir.

Bu çalışmanın sadece Orta Karadeniz Bölgesinde faaliyet gösteren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon kurumlarını kapsıyor olması araştırmanın kısıtını teşkil etmektedir. Gerçekleştirilen bu araştırmanın farklı iller, bölgeler ve hatta ulusal düzeyde tüm KOBİ'leri kapsayacak şekilde kapsamı genişletilebilir. Bu çalışmada Açıklayıcı faktör analizi ve devamında ise Ki kare analizleri kullanılmıştır. Bu konuda ileri de yapılacak olan çalışmalarda farklı analiz yöntemleri kullanılarak, farklı kriterler açısından da değerlendirmeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

1. AKBULAK, Y. (2022). KOBİ'lerin Sınıflandırılmasında Son Durum, <https://legal.com.tr/blog/genel/kobilerin-siniflandirilmasinda-son-durum/?ysclid=l2iumdcopz>, 30 03.2022.
2. AKÇAMETE, G. (2008). "Özel Eğitimde Yeni Yaklaşımlar". Cumhuriyetimizin Kuruluş Felsefesinin Öngördüğü Eğitim. Ed. ÇINAR, İ. ve ŞAHBAZ, N. K. Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 100. Yılında Eğitim Kurultayı Malatya: İnönü Üniversitesi Matbaası.
3. AKBULUT, R. ve SANCAR, M. F. (2012). "Şanlıurfa'daki Özel Eğitim Kurumlarında Yatırım ve İşletme Döneminde Sürdürülebilir Kaynak Yönetimi", Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 7(1): 103-142.
4. ALGOZZİNE, R. ve YSEL DYKE J. E. (2006). The Fundamentals of Special Education, Corwin Press, California, <https://books.google.com.tr/books?id=Ng1EBAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false>, 20.04.2022.
5. ATAY, M. (2014). "KOBİ'lerin Türkiye'de Bankalarla Yaşadığı Finansal Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 3(6), 1-7.
6. AYDIN, N. (2004). Finansal Yönetim. Ed. N. AYDIN. Finansal Yönetim ve Fonksiyonları, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
7. BALI S. ve GÜMRÜKÇÜ Ö. (2017). "KOBİ'lerde Finansal Yönetim Tekniklerinin Uygulanması ve Trabzon İli Gıda İşletmeleri Üzerine Bir Anket Çalışması", The Journal Of Academic Social Sciences 46(46): 1-21
8. BARUT, Y. (2011). Özel Eğitim. (Ed.) Y. BARUT. Özel Eğitim ve Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar (s.13-37). Lisans Yayıncılık, İstanbul,

9. BAYRAKTAR, S. ve KÖSE Y. (2004). KOBİ'lerin Finansmanı ve Finansal Sorunları: Zonguldak Örneği, İktisat İşletme ve Finans Dergisi, 218, 1-19.
10. ÇETİN, C. (1996). Yeniden Yapılanma, Girişimcilik, Küçük ve Orta Boy İşletmeler ve Bunların Özendirilmesi. İstanbul: Der Yayınları.
11. DEMİR, Ö., AYDIN, D. ve SEZGİN, E. E. (2019). "KOBİ'lerin Finansal Sorunlarının İncelenmesinde Dış Kaynağın Rolü", Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 7(2), 225-233.
12. DZİUBAN, C. D. ve SHİRKEY, E. C. (1974). "When Is A Correlation Matrix Appropriate For Factor Analysis? Some Decision Rules". Psychological Bulletin, 81(6), 358. <https://doi.org/10.1037/h0036316>.
13. ERİPEK, S. (2005). "Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Özel Eğitim", Standard Ekonomik ve Teknik Dergi, 44(525), 14-19.
14. HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI 2020 Yılı Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylere Verilecek Eğitim Desteği Tutarlarına İlişkin Tebliğ (5 Şubat 2020). Resmî Gazete, 31030.
15. İRAZ, R. (2005). "İşletmelerde Bilgi Yönetiminin Yenilik ve Rekabet Gücü Üzerindeki Etkileri". Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 19(1), 243-258.
16. KARACİBİYOĞLU, S. R. (2007). "KOBİ'lerin Finansman Sorunları ve Çözüm Önerileri: Muğla Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Aydın.
17. KAYGUSUZ, M. (2012). Yöneticiler İçin Finansal Yönetim ve Finansal Piyasalar, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
18. KIRCAALİ-İFTAR, G. (1998). Özel Eğitim. (Ed.) S. ERİPEK. Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
19. KORUCU, N. (2005). Türkiye'de Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmeti Veren Kurumların Karşılaştığı Güçlüklerin Analizi Kurum Sahipleri, Müdür, Öğretmen ve Aileler Açısından, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
20. KUTLU, H. A. ve DEMİRCİ, N. S. (2007). "KOBİ'lerin Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri", 4. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 187-198.
21. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM KURUMLARI YÖNETMELİĞİ (ÖEKY) (18 Mayıs 2012). Resmî Gazete, 28296.
22. MİLLÎ EĞİTİM TEMEL KANUNU (14 Haziran 1973). Resmî Gazete 1739/14574.
23. MÜFTÜOĞLU, T. (1991). Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Sorunlar ve Öneriler. Ankara.
24. ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ (7 Temmuz 2018). Resmî Gazete, 30471.
25. SART, H., BARIŞ, S., SARIŞIK, Y., DÜŞKÜN, Y. (2016). "Engeli Olan Çocukların Türkiye'de Eğitime Erişimi: Durum Analizi", Eğitim Reformu Girişimi. ISBN: 978-605-9178-42-6.
26. SAMUELS, P., MARSHALL, E. (2015). "Checking Normality For Parametric Tests In Spss". Stats tutor: Community Project. Birmingham City University and Sheffield Hallam University. https://www.sheffield.ac.uk/polopoly_fs/1.579181!/file/stcp-marshallsamuels-NormalityS.pdf, 20.03.2022.

27. TOKGÖZ, S., (2007). Özel Eğitim Kurumlarında Yatırım ve İşletme Döneminde Sürdürülebilir Kaynak Yönetimi, Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
28. TORLAK, Ö. ve UÇKUN, N. (2005). “Eskişehir’deki KOBİ’lerin Pazarlama ve Finansman Sorunları Arakesiti”. Sosyal Bilimler Dergisi,1:199-215.
29. USTASÜLEYMAN, T. (2008). “Çevikliğin İşletme Performansına Etkisine Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi”. Gazi İİBF Dergisi, 10(2), 161-178.
30. USTASÜLEYMAN, T. ve ÇANKAYA, F. (2009). The Impact of Time Based Manufacturing Practices on Competitive Capabilities of Manufacturing Firms in Turkey. 6th Advances in Global Business Research, 6(1), 318-327.
31. YERDELEN-KAYGIN C. ve YILMAZ T. (2019). “KOBİ’lerin Finansal Sorunları Üzerine Bir Araştırma: Kars İli Örneği”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 8(4), 3314-3336.
32. VURAN, S. ve ÜNLÜ, E. (2012). Özel Eğitim (Ed.) S. VURAN. Türkiye’de Özel Gereksinimli Çocukların Eğitimi ile İlgili Örgütlenme ve Mevzuat, Maya Akademi, Ankara.
33. YÖRÜK, N. Ve BAN Ü. (2003). KOBİ’lerin Finansman Sorunları ve Finansman Sorunlarının Kaynaklarının Belirlenmesine Yönelik Uygulama. Ankara, Gazi Kitabevi.
34. ZENGİN Y. ve AYKIRI, M. (2012). “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde (KOBİ) Finansal Sorunlar: Kars İlinde Bir Uygulama”, KAÜ-İİBF Dergisi, 3(3), 91-116.